

Muistio

20.11.2025

VN/18967/2025

VN/18967/2025-OKM-25

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Tällä asetusesityksellä ammatillisesta koulutuksesta annettua valtioneuvoston asetusta (673/2017), joka tuli voimaan 1.1.2018, ehdotetaan muutettavan siten, että asetuksen 2 §:n 4 momentin 5 kohdassa säädetyn yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osan työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen -osa-alueen nimeksi muutetaan liikunta ja terveystieto sekä työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen. Ehdotettu muutos liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjauksiin toisen asteen koulutuksen liikunnasta.

Lailla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (1078/2024) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:n opiskelualmiuksia tukevat opinnot korvattiin oppimisen tuella. Tällä asetusesityksellä ammatillisesta koulutuksesta annettua asetusta ehdotetaan muutettavan siten, että asetuksen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista koskevassa 9 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetään merkittäväksi tiedot oppimisen tuesta opiskelualmiuksia tukevien opintojen sijaan.

Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annettua valtioneuvoston asetusta ehdotetaan muutettavan siten, että asetuksen järjestämislupahakemukseen liitettäviä asiakirjoja koskevasta 7 §:n 2 momentista poistettaisiin viittaus osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaan. Asetuksen 10 §:n 2 momenttiin lisättäisiin poikkeus koskien aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista oppivelvollisilla. Lisäksi asetuksen 20 §:ää päivitetäisiin tutkintojen osalta vastaamaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta (680/2017).

Lisäksi asetusta ehdotetaan muutettavan siten, että asetuksen 11 §:n 2 momenttiin lisättäisiin korkeakouluopinnot siten, että ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvä korkeakouluopintojen osa arvioitaisiin myös asteikolla hyväksytty/hylätty.

2. Asian tausta ja nykytila

Hallitusohjelman toiseen asteen liikuntaa koskevien kirjausten toimeenpano

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman luvun 5.2. mukaan palautetaan liikunnan ja terveystiedon oppiaine tutkintojen perusteisiin. Opetushallitus toimitti opetus- ja kulttuuriministeriölle ehdotuksen vaihtoehtoisista tavoista hallitusohjelmakirjauksen toimeenpanon toteuttamiseksi. Vaihtoehtoja on käsitelty ammatillisen koulutuksen hallitusohjelmakirjausten toimeenpanon valmistelun työryhmässä 7.5.2024 ja seurantaryhmässä 24.5.2024.

Käydyn keskustelun pohjalta hallitusohjelmakirjausten toimeenpanon seurantaryhmä ehdotti, että yhteisten tutkinnon osien yhteiskunta ja työelämäosaaminen osa-alueen työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen nimi muutetaan muotoon työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen. Uudelleen nimetyn osa-alueen osaamistavoitteet päivitetäisiin tarvittavilta osin. Ehdotetut muutokset edellyttävät Opetushallituksen tekemää muutosta kaikkiin 42 ammatillisen perustutkinnon perusteeseen. Lisäksi Opetushallitus laatii koulutuksen järjestäjille suunnatun tukimateriaalin liikkumisen edistämiseksi ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien yhteiskunta- ja työelämäosaaminen on voimassa olevissa tutkintojen perusteissa osa-alue työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, joka

sisältää terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimisen, toimintaympäristön ja toiminnan turvallisuuden ja terveellisuuden arvioimisen, opiskelu- ja työkyvyn sekä hyvinvoinnin edistämisen liikunnan avulla ja tapaturmien ehkäisyn osaamista. Kyseinen osa-alue on kaikille ammatillista perustutkintoa suorittaville pakollinen osa-alue.

Lausuntopalautteen perusteella sekä pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman linjauksen mukaisesti yhteisten tutkinnon osien yhteiskunta ja työelämäosaaminen osa-alueen työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen nimeen päätettiin lisätä myös liikunta- ja terveystieto. Osa-alueen nimeksi ehdotetaan siten liikunta ja terveystieto sekä työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen.

Järjestämislupahakemukseen liitettävät asiakirjat ja selvitykset

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:ssä säädetään järjestämislupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 53 §:n 4 momentissa säädetään koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia osana laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti. Kyseinen lainkohta on kumottu lailla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (708/2024). Asetuksen 7 §:n 2 momentin mukaan, haettaessa järjestämislupaa tutkintoon tai koulutukseen, jonka järjestämiseen hakijalla ei ole voimassa olevaa järjestämislupaa, järjestämislupahakemukseen on liitettävä mainittuja haettavia tutkintoja ja koulutuksia koskeva ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä tarkoitettu tutkinto- tai koulutuskohtainen suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta.

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät tiedot

Lakia ammatillisesta koulutuksesta muutettiin hallitusohjelman perusteella lailla 1078/2024 siten, että opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot korvattiin oikeudella oppimisen tukeen, joka on matalan kynnyksen tukimuoto. Muutos tulee voimaan 1.8.2026.

Hallituksen esityksen mukaan (HE 161/2024 vp. s. 75) oppimisen tuki kirjattaisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan, kuten opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot kirjataan.

Tällä asetusesityksellä muutettaisiin asetuksen 9 §:n 1 momentin 9 kohtaa, jotta oppimisen tuki tulisi kirjattavaksi henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n mukaan koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot siten kuin jäljempänä 46–49 §:ssä ja 67 §:n 2 momentissa säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen, jota hän tarvitsee tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Oppimisen tuki järjestetään osana tutkintokoulutusta. Oppimisen tuki on opettajan antamaa tukiovetusta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön antamaa tukea ja ohjausta.

Tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Asetuksen 10 §:n 2 momentissa säädetään muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista, tutkinnon osista tai yhteisen tutkinnon osien osa-alueiden taikka niitä sisällöllisesti vastaavien lukio-opintojen, korkeakouluopintojen tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimien ja todentamien opintojen tunnustamisesta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:n mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n 5 momenttia muutettiin 1.1.2025 alkaen siten, että mitä 1 momentissa säädetään osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, sovelletaan oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettulle oppivelvolliselle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan vain siltä osin kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja.

Tällä asetusesityksellä muutettaisiin 10 §:n 2 momenttia, jotta se koskisi vain sellaisia opiskelijoita, jotka eivät ole oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuja oppivelvollisia.

Asetuksen 10 §:n 2 momentissa säädetään muista, kuin 1 momentin ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n 5 momentin mukaisesta aiemmin hankitusta osaamisesta ja sen tunnustamisesta. Nykytilassa asetuksen 10 §:n 2 momentti koskee kaikkia opiskelijoita.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asetuksen 20 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat ns. SORA-säännökset tulivat voimaan vuoden 2012 alussa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön työtehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos lain 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin tai osaamisaloihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa kyseinen tutkinto tai oikeuden suorittaa tutkinto kyseisellä osaamisalalla sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen, kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos 1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä; 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä lain 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai 3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi. Tämän lisäksi, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1–3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:ssä säädetään niistä tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ää.

Asetuksen 20 §:ää muutettiin ensimmäisen kerran valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n muuttamisesta (138/2018), joka tuli voimaan 19.2.2018. Lisäksi asetusta on myöhemmin muutettu valtioneuvoston asetuksella 744/2018, joka tuli voimaan 20.8.2018, asetuksella 543/2020, joka tuli voimaan 1.8.2020, ja asetuksella 551/2021, joka tuli voimaan 1.8.2021.

Ammatillisista tutkinnoista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta (680/2017). Sen jälkeen kuin valtioneuvoston asetusta ammatillisesta koulutuksesta on viimeksi muutettu, asetuksella 551/2021, opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta on muutettu kolmesti, asetuksilla 596/2021, 1031/2023 ja 885/2024.

Ammatillisten tutkintojen kehittäminen -työryhmän väliraportti

Ammatillisten tutkintojen kehittäminen- työryhmän loppuraportin (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:38, ns. Tutke 4 -loppurapotti) mukaan yhä enenevässä määrin ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut ovat luoneet yhteisiä väyläopintoja. Väyläopinnot tarjoavat ammatillisen koulutuksen opiskelijoille mahdollisuuden tutustua ammattikorkeakouluopintoihin ja ammattikorkeakoulussa opiskeluun. Väyläopinnot tarkoittavat, että ammatillista perustutkintoa suorittaessa opiskelija suorittaa samaan aikaan ammattikorkeakouluopintoja. Väyläopinnoille ei ole yhtenäistä mallia, vaan yhteistyöoppilaitokset määrittelevät väyläopintojen sisällöt ja vaihtoehdot. Väyläopinnot voivat sisältää ammattikorkeakoulun tarjoamia ammatillisia opintoja sekä ammattikorkeakoulun yhteisiä opintoja.

Suoritetuista ammattikorkeakouluopintoja voidaan tunnustaa tutkinnon muodostumisen ja osaamisen tunnustamisen periaatteiden mukaisesti osaksi ammatillista tutkintoa, mikäli ammattikorkeakoulussa suoritettujen opintojen on arvioitu arvosanalla. Osa korkeakouluopinnoista arvioidaan hyväksytyksi merkinnällä ja tällöin nykytutkintojen mukaisesti osaamista ei voida suoraan tunnustaa osaksi ammatillista perustutkintoa. Väyläopinnot ja toisen asteen tutkinnon suorittaneet voivat hakea ammattikorkeakouluun väyläopintojen erillishaussa. Yleensä väyläopintojen suorittaminen vaikuttaa siihen, että opiskeluaika ammattikorkeakoulussa lyhenee.

Loppuraportin ehdotuksen numero 27 mukaan valtioneuvoston antamaa ammatillisen koulutuksen asetusta tulisi muuttaa siten, että mahdollistetaan osaamisen tunnustaminen ammatilliseen perustutkintoon sellaisista korkeakouluopinnoista, jotka on arvioitu hyväksytyksi -merkinnällä.

Valtioneuvoston asetuksen 11 §:n 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytty osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa 1–5. Ammatillisen perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Mainitun pykälän 2 momentin mukaan poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvä ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Tällä esityksellä asetuksen 11 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että sinne lisättäisiin tutkintoon sisällytettävät korkeakouluopinnot.

3. Asetuksenantotoimivalta

2 § Yhteisten tutkinnon osien laajuus ja osa-alue

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamisasteina sekä yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista ja osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta.

7 § Järjestämislupahakemukseen liitettävät asiakirjat ja selvitykset

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä.

9 § Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n 1 momentin mukaan suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 § Tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 47 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

11 § Tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikko

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:n 2 momentin mukaan osaamisen arviointiasteikosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

20 § Opiskeluvoimien peruuttaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n 4 momentin mukaan tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin kyseistä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4. Yksityiskohtaiset perustelut

2 § Yhteisten tutkinnon osien laajuus ja osa-alue

Asetuksen 2 §:n 4 momentin 5 kohdasta työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen osa-alueen nimeksi muutettaisiin liikunta ja terveystieto sekä työkyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Muutos perustuu hallitusohjelman kirjauksiin, Opetushallituksen esitykseen sekä lausuntopalautteeseen. Osa-alueen nimen muuttaminen muotoon liikunta ja terveystieto sekä työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen vastaa hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan liikunnan ja terveystiedon oppiaine palautetaan tutkintojen perusteisiin. (s. 87)

7 § Järjestämislupahakemukseen liitettävät asiakirjat ja selvitykset

Asetuksen 7 §:n 2 momentista poistettaisiin järjestämislupahakemukseen liitettävä haettavia tutkintoja ja koulutuksia koskeva ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä tarkoitettu tutkinto- ja koulutuskohtainen suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta. Asetuksessa viitattu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:n 4 momentti on kumottu lailla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (708/2024).

9 § Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista

Oppimisen tuesta säädettiin lailla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (1078/2024), ja muutos tulee voimaan 1.8.2026. Oppimisen tuen muutosten tavoitteena on korvata nykyiset opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot uudella matalan kynnyksen oikeudella oppimisen tukeen. Lain 48 §:n 1 momentin mukaan, koulutuksen järjestäjän tehtävä on muun muassa suunnitella lain 63 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki.

Oppimisen tuella tarkoitetaan lain 63 §:n mukaan opettajan antamaa tukiopetusta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön antamaa tukea ja ohjausta, mitä opiskelija tarvitsee tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituksen esityksen mukaan oppimisen tuki tulisi toteuttaa matalan kynnyksen tukiopetuksena, tukena ja ohjauksena ja sitä tulisi olla opiskelijoille saatavissa riittävästi ja oikea-aikaisesti. Lisäksi tuen pitäisi olla laadultaan sellaista, että se edistäisi opiskelijoiden osaamista, osaamisen osoittamista näytöissä, valmistumista, työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia (HE 161/2024 vp, s. 28 ja 75–76). Asetuksen 9 §:n 9 kohtaa muutettaisiin vastaamaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ää.

10 § Tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lain 44 §:n 5 momenttia muutettiin lailla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (708/2024). Momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta, sovelletaan oppivelvollisuuslaissa tarkoitettulle oppivelvolliselle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan vain siltä osin kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja.

Asetuksen 10 §:n 2 momenttiin lisättäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen oppivelvollisia koskeva poikkeus.

11 § Tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikko

Asetuksen 11 §:n 2 momenttia muutettaisiin Tutke 4 – loppuraportin esityksen mukaan siten, että momenttiin lisättäisiin tutkintoon sisällytettävät korkeakouluopinnot. Hyväksytty-hylätty arviointiasteikkoa käytettäisiin vain niissä tilanteissa, kun korkeakouluopinnot suoritetaan tutkinnon perusteiden kohtaan ”korkeakouluopinnot”. Korkeakouluopintoja voidaan lisäksi tunnustaa tutkinnon perusteissa määriteltyihin kohtiin, mutta silloin arviointiasteikko olisi 1–5.

20 § Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Asetuksen 20 §:n 1 kohdasta poistettaisiin lapsi- ja perhetyön, nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen ja viittomakielen ohjauksen perustutkinnot, jotka yhdistyivät 1.8.2018 voimaan tulleeseen kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoon. Kyseisiä perustutkintoja pystyi suorittamaan kolme vuotta niiden poistumisen jälkeen.

Asetuksesta poistettaisiin tutkintorakenteesta 1.1.2018 poistuneet lennonjohdon perustutkinto, linja-autonkuljettajan ammattitutkinto, puutavaran autokuljetuksen ammattitutkinto, yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto, ympäristöhuollon ammattitutkinnon jätteiden ja vaarallisten aineiden kuljettamisen osaamisala sekä psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinto. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain siirtymäsäännösten nojalla kyseisiä tutkintoja oli mahdollista suorittaa vuoden 2021 loppuun asti.

Asetuksesta poistettaisiin ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto, jonka osaaminen yhdistettiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella 680/2017 1.1.2019 lukien osaksi maarakennusalan ammattitutkintoa. Ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto poistui tutkintorakenteesta 31.12.2018, mutta sitä oli mahdollista suorittaa vielä kolme vuotta sen jälkeen.

Asetuksen 20 §:n 2 kohdasta poistettaisiin jalkojenhoidon ammattitutkinto, kipsausalan ammattitutkinto sekä obduktiopreparaattorin ammattitutkinto, jotka 1.1.2019 yhdistyivät terveysalan ammattitutkinnoksi. Kyseisiä ammattitutkintoja oli vielä mahdollista suorittaa kolme vuotta niiden yhdistymisen jälkeen.

Asetuksesta poistettaisiin kehitysvamma-alan ammattitutkinto, joka poistettiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella 542/2020 tutkintorakenteesta. Sen tilalle tuli vammaisalan ammattitutkinto. Kyseinen muutos tuli voimaan 1.8.2021, ja kehitysvamma-alan ammattitutkintoa oli mahdollista suorittaa vielä kolme vuotta sen jälkeen.

Asetuksen 20 §:n 2 kohdasta poistettaisiin koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto, perhepäivähoitajan ammattitutkinto ja lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto, jotka asetuksen 138/2018 nojalla 1.1.2019 alkaen yhdessä romanikulttuurin ohjaajan ammattitutkinnon kanssa yhdistyivät yhteiseksi kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnoksi. Kyseisiä tutkintoja pystyi suorittamaan vielä kolme vuotta 31.12.2018 jälkeen.

Asetuksesta poistettaisiin liikunnan ja valmentajan ammattitutkinnot, jotka yhdistyivät 1.1.2019 alkaen liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinnoksi. Näitä tutkintoja, jotka poistuivat 31.12.2018, oli vielä mahdollista suorittaa 31.12.2021 asti. Asetuksesta poistettaisiin myös metsäkoneenkuljettajan ammattitutkinto, joka yhdistyi 1.1.2019 alkaen metsäalan ammattitutkintoon, mutta jätettiin asetukseen voimaan ammatillisen koulutuksen 129 §:n siirtymäsäännöksen nojalla 31.12.2021 saakka.

Asetuksen 20 §:n 3 kohdasta poistettaisiin kehitysvamma-alan erikoisammattitutkinto, näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto ja työvalmennuksen erikoisammattitutkinto, jotka 1.8.2018 alkaen yhdistyivät kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnoksi. Lisäksi poistettaisiin koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen erikoisammattitutkinto, jotka yhdistyivät kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinnoksi yhdessä romanikulttuurin ohjaajan erikoisammattitutkinnon kanssa 1.1.2019 alkaen.

Asetusta muutettaisiin myös sellaisten ammattitutkintojen osalta, joiden nimiä on muutettu. Tällaisia ovat hierojan ammattitutkinto, jonka nimi 1.1.2019 alkaen muuttui hieronnan ammattitutkinnoksi, päihdetyön ammattitutkinto, jonka nimi 1.8.2018 alkaen muuttui mielenterveys ja päihdetyön ammattitutkinnoksi ja vartijan ammattitutkinto, jonka nimi 1.8.2018 muuttui turvallisuusalan ammattitutkinnoksi.

Asetusta muutettaisiin sellaisten erikoisammattitutkintojen osalta, joiden nimiä on muutettu. Tällaisia ovat hierojan erikoisammattitutkinto, jonka nimi 1.1.2019 muuttui hieronnan erikoisammattitutkinnoksi, kipsimestarin erikoisammattitutkinto, jonka nimi 1.8.2018 muuttui immobilisaatiohoidon erikoisammattitutkinnoksi, puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto, jonka nimi 1.1.2019 muuttui puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnoksi sekä valmentajan erikoisammattitutkinto, joka 1.1.2018 muuttui valmennuksen erikoisammattitutkinnoksi.

Lisäksi asetusta muutettaisiin siten, että liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon nimi muutetaan liikenneopetusalan erikoisammattitutkinnoksi sekä turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon nimi muutetaan turvallisuusalan erikoisammattitutkinnoksi. Nimiä on muutettu opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen liitteen muuttamisesta (1031/2023) ja ne ovat tulleet voimaan 1.1.2025 alkaen.

Asetukseen lisättäisiin sosiaali- ja terveysalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, jotka tulevat voimaan 1.1.2027. Kyseiset tutkinnot on lisätty tutkintorakenteeseen opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen liitteen muuttamisesta (885/2024).

5. Esityksen vaikutukset

Asetusehdotuksella ei ole merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia.

Ehdotettu osa-alueen nimenmuutos lisää jonkin verran Opetushallituksen työmäärää. Nimenmuutoksen myötä Opetushallitus muuttaa kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteita, ja koulutuksen järjestäjät toimeenpanevat muutokset omassa toiminnassaan. Opetushallitus laatii lisäksi tukimateriaalin liikunnan ja terveystiedon opetuksen järjestämiseen työkyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

6. Asetuksen valmistelu ja lausuntopalaute

Asetus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä osana Petteri Orpon hallitusohjelman kirjausten toteuttamista. Esitys oli lausuntokierroksella 3.7.2025-29.8.2025 välisenä aikana. Lausunnot pyydettiin kaikilta ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä ja keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnoksesta annettiin yhteensä 17 lausuntoa. Ehdotuksia pääsääntöisesti kannatettiin tai niihin suhtauduttiin neutraalisti. Ehdotuksiin varauksella suhtautuvissa lausunnoissa esitettiin huoli hallinnollisen työn lisääntymisestä. Lausuntopalautteen sekä hallitusohjelman kirjausten perusteella asetusluonnosta päätettiin muuttaa yhteisen tutkinnon osan osa-alueen nimen osalta.

Lausuntokierroksella olleessa esityksessä ehdotettiin, että asetuksen 2 §:n 4 momentin 5 kohdasta työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen osa-alueen nimi muutettaisiin työkyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Aineopettajaliitto AOL ry totesi lausunnossaan, että ehdotettu nimimuutos ei vastaa hallitusohjelman kirjausta liikunta ja terveystieto -oppiaineiden palauttamisesta ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteisiin, eikä toisi mitään muutosta nykytilanteeseen. Helsingin kaupunki, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala esitti lausunnossaan, että hallitusohjelman kirjauksena oleva tavoite ”liikunnan ja terveystiedon” palauttamisesta ammatilliseen koulutukseen tulisi selkeämmin esille, mikäli nimessä mainittaisiin liikunta. Lausunnossa ehdotettiin osa-alueen nimen muuttamista esimerkiksi ”Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla” tai ”Liikunta ja terveystieto”. Liikunnan ja terveystiedon opettajat ry toi lausunnossaan esille, että ehdotettu nimimuutos ei vastaa hallitusohjelman kirjausta liikunta ja terveystieto -oppiaineiden palauttamisesta ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteisiin, eikä toisi mitään muutosta nykytilanteeseen. Lausunnossa todetaan, että liikunta ja terveystieto sanojen sisällyttäminen osa-alueen nimeen yhtenäistäisi toisen asteen koulutusta ja liikunta- ja terveystiedon kasvatuksen laatua sekä helpottaisi koulutuksen järjestäjien tulkintaa osa-alueen opettajan kelpoisuudesta.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ totesi lausunnossaan, ettei pidä yhden sanan muutosta vaikutuksellisenä muutoksena. Lisäksi OAJ totesi lausunnossaan, että hallinnollisen työn lisääntymisen estämiseksi osa-alueen nimen tulee pysyä entisenä. Lausunnossaan OAJ kuitenkin totesi, että jos työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen osa-alueen nimi on muutettava, näkee OAJ liikunta ja terveystiedon palvelevan paremmin hallituksen tahtotilaa asian suhteen. Lisäksi se varmistaisi lausunnon mukaan, että opettajille on kyseessä olevan substanssiin kelpoisuus opetuksen ja arvioinnin suhteen.

Esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 7 §:n 2 momentista poistettaisiin järjestämislupahakemukseen liitettävä tutkinto- ja koulutuskohtainen suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta. Poistoa pidettiin lausunnoissa tarkoituksenmukaisena.

Esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 9 §:n 1 momentin 9 kohtaa muutettaisiin terminologisesti vastaamaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ää, jossa säädetään 1.8.2026 voimaan tulevasta oppimisen tuesta. Lausunnoissa muutosta pidettiin perusteltuna. Opetushallitus esitti lausunnossaan 9 §:n 1 momentin 7 ja 9 kohtien yhdistämistä. Lisäksi Opetushallitus totesi, että mikäli kohdat säilytetään, tulisi niiden sisältö ja tarkoitus määritellä selkeästi, jotta koulutuksen järjestäjien laatiessa henkilökohtaisia osaamisen kehittämissuunnitelmia niihin merkittävät tiedot olisivat yhdenmukaiset.

Esityksessä ehdotetaan asetuksen 10 §:n 2 momenttiin lisättäväksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen oppivelvollisia koskeva poikkeus. Lausunnoissa lisäystä sekä kannatettiin että vastustettiin. Vastustus kuitenkin käytännössä liittyi seikkoihin, joista säädettiin jo 1.1.2025 voimaan tulleella lailla, eikä esitetyillä seikoilla näin ollen ole merkitystä nyt annettavan asetuksen kannalta.

Esityksessä ehdotetaan, että asetuksen 11 §:n 2 momenttia muutettaisiin Tutke 4 – loppuraportin mukaan siten, että momenttiin lisättäisiin tutkintoon sisällytettävät korkeakouluopinnot. Muutosta pidettiin lausunnoissa kannatettavana.

Esityksessä ehdotetaan asetuksen 20 §:stä poistettavaksi toisiin tutkintoihin yhdistyneitä tai tutkintorakenteesta poistuneita perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä lisättäväksi 1.1.2027 voimaan tulevat sosiaali- ja terveysalan ammatti- ja eri-koisammattitutkinnot. Muutosta pidettiin lausunnoissa lähtökohtaisesti tarpeellisena lainsäädännön ajantasaistamisena. Näkövammaisten liitto ry esitti lausunnossaan huolen SORA-säädösten ja tutkintokohtaisten terveydentilavaatimusten syrjivästä luonteesta.

Esitys on tarkistettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

7. Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2025. Asetuksen 2 §:n 4 momentin 5 kohta ja 9 §:n 1 momentin 9 kohta tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2026.